

Трети международен конгрес по българистика
23-26 май 2013 г., София

* БЪЛГАРИСТИКА *

15

„БЪЛГАРИСТИКАТА
В ЧУЖБИНА,
ПРЕПОДАВАНЕ НА
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
СЕКЦИЯ

ТРЕТИ МЕЖДУНАРОДЕН КОНГРЕС ПО
БЪЛГАРИСТИКА, 23–26 МАЙ 2013 Г.

СЕКЦИЯ
„БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

ПОДСЕКЦИЯ
„БЪЛГАРИСТИКАТА В ЧУЖБИНА.
ПРЕПОДАВАНЕ НА
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

Center of Excellence
in the Humanities "Alma Mater"

Изданието се осъществява с подкрепата на Софийски университет – Университетски комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“, финансиран по договор с Фонд „Научни изследвания“ към МОН

**ТРЕТИ МЕЖДУНАРОДЕН КОНГРЕС ПО
БЪЛГАРИСТИКА, 23–26 МАЙ 2013 Г.**

**СЕКЦИЯ
„БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“**

**ПОДСЕКЦИЯ
„БЪЛГАРИСТИКАТА В ЧУЖБИНА.
ПРЕПОДАВАНЕ НА
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“**

**УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“**

**УНИВЕРСИТЕТСКИ КОМПЛЕКС ПО ХУМАНИТАРИСТИКА
„АЛМА МАТЕР“**

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

МЕЖДУНАРОДНА АСОЦИАЦИЯ ПО БЪЛГАРИСТИКА

СОФИЯ, 2014

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
УНИВЕРСИТЕТСКИ КОМПЛЕКС ПО ХУМАНИТАРИСТИКА „АЛМА МАТЕР“
МЕЖДУНАРОДНА АСОЦИАЦИЯ ПО БЪЛГАРИСТИКА

© 2014 Светослав Живков, Красимира Алексова – съставители
© 2014 Юлияна Стоянова, Панайот Карагъзов, Мария Кошкова,
Ирина Платонова, Мариана Тиен, Тиен Дзиендзюн, Катя Исса,
Грейс Филдър, Вера Гливинска, Олга Ржанникова, Елена
Тимонина, Зоя Шанова, Марина Сергунина, Бисерка Велева,
Солмаз Сулейманова, Мони Алмалех, Ханна Карпинска, Роза
Мусабекова, Юлия Кудрявцева

ISBN 978-954-07-3858-1

СЪДЪРЖАНИЕ

Юлияна Стоянова, Панайот Карагъзов Чуждестранна българистика за лектори	7
Мария Кошкова Езиковедската българистика в Словакия през последните две десетилетия	13
Ирина Платонова Презентация на уроци от новия учебник за руснаци „Болгарский язык. Практический курс“	32
Мариана Тиен, Тиен Дзиендзюн Грешките на китайските студенти при използването на съществителни имена в българския език	47
Катя Исса Български език за чужденци. Проблеми и предизвикателства в годините на прехода	65
Grace Fielder Translating the Untranslatable: The Language of Bai Ganyo	89
Вера Гливинская Информативный объем слова и перевод	97
Олга Ржанникова, Елена Тимонина Междуетиковата граматична асиметрия като преводачески проблем (анализ на студентски преводи на произведения на българската художествена литература)	110
Зоя Шанова Грамматични въпроси на превода от български на руски език	117

<i>Марина Сергунина</i> К вопросу об эквивалентности фразеологизмов в переводе	129
<i>Бисерка Велева</i> Жанрови и стилови особености при превод на умалителни съществителни (български – немски език)	147
<i>Солмаз Сулейманова</i> Болгарский язык в азербайджанской аудитории (на материале имени существительного в разносистемных языках)	171
<i>Мони Алмалех</i> Езикови проблеми на националната специфика на културите – върху ивритския оригинал и преводите на Стария завет	184
<i>Ханна Карпинска</i> Лъжливите приятели на преводача и неговите верни врагове в практиката на българо-полския художествен превод	196
<i>Роза Мусабеева</i> Художественный перевод в диалоге болгарской и казахской культур	208
<i>Юлия Кудрявцева</i> Опыт составления болгарско-русского юридического словаря (в сфере уголовного права)	216

ЕЗИКОВИ ПРОБЛЕМИ НА НАЦИОНАЛНАТА СПЕЦИФИКА НА КУЛТУРИТЕ – ВЪРХУ ИВРИТСКИЯ ОРИГИНАЛ И ПРЕВОДИТЕ НА СТАРИЯ ЗАВЕТ

Мони Алмалех

Няма никакво съмнение, че текстът на Библията е оказал огромно влияние върху културата на различни народи. Най-старият текст на Новия завет, преписан без грешки, е на гръцки език и е на шестнадесет века. А най-старият преводен текст на Стария завет е на двадесет и три века. Не е случайно, че седемдесетте преводачи на Септуагинта са наричани седемдесетте тълкуватели. Не само защото всеки превод е тълкувание, а и защото седемдесетте си позволяват волности спрямо ивритския оригинал. И до днес в православната традиция е съхранено името на райската градина като „градината в Едем“. Католическите и протестантските актуализирани преводи правилно възстановяват оригиналното ивритско Еден. На едно място в Септуагинта е преведено сняг, а в оригиналите пише дъжд. Седемдесетте тълкуватели разместват части от някои от псалмите и т.н.

Аз няма да се спирам на тези промени, някои от които остават и до днес канонични в преводите.

Представеният текст е анотация, с няколко примера, на дългия разказ за оригиналното ивритско съдържание на Стария завет, както и за ивритската езикова картина на света, която разкрива точното съдържание на Стария завет. Проблемите на междоезиковата асиметрия и дисиметрия са добре описани още от блестящия творец на Вулгата – Блажени Йероним – в неговите три тома с редакторски и преводачески бележки към собствения му превод. По същество тези бележки разказват на читателя за трудностите и невъзможните за превод неща, поради различната езикова картина, кодирана в иврит и индоевропейските езици.

Преди да започна с примерите, е необходимо да напомня, че в ивритската азбука няма букви за гласни звукове, както и големи и малки букви. А така също, че иврит е флексивен език, в

който обаче коренът съдържа само съгласни звукове, приемащи представки, наставки и вставки.

Друго важно уточнение, че терминът „езикова картина на света“ се разбира в актуализираното му значение, съобразено с оригиналните термини на Хумболд (*Weltansicht* и *Weltanschauung*.), а не точно по начина, по който го разбира Уорф. Важна добавка към лингвистичната относителност е традиционната в лексикологията и лексикографията вътрешна форма на думата.

По същество моето разглеждане на граматичната система на иврит подчертава семиотичната, знаковата същност на езика и то на сакралния език.

Производните думи от корена Алеф-Далет-Мем אֵלֶם напълно отговарят на дефиницията, че общото в значението между тях е коренът, т.е. всички тези думи имат нещо общо в значението си в иврит.

Многобройните сюжети, персонажи и словообразователните матрици, в които участва кодът на червеното тип-אֵדָם [адом] създават лингвистични и теологични проблеми, защото парадигмата на корена *Алеф-Далет-Мем* е непреведима на индоевропейските езици.

Първи пример:

Първите три глави на Стария завет разказват за сътворението на света – на светлината, моретата, видовете небеса, растенията, животните и на човека.

В Битие 1 и 2 е сътворен човекът.

Никой в Европа не може дори да си помисли, че от корена на думата *червено* се образуват думите *земя, човек, кръв, рубин*. А именно такива са фактите на иврит – *червено* אֵדָם [адом], *човек* אָדָם [адам], *пръст, земя* אֲדָמָה [адамà], *Адам* אָדָם [адам], *кръв* דָּם [дам], *Едом* אֶדוּם [едом], *рубин; сард* אֶדָם [òдем]. Парадигмата на ивритския корен е начин на кодиране на света за ивритското езиково съзнание, който за индоевропейеца се превръща в код за скрити значения и отношенията между тях. Този факт има огромно, за съжаление, негативно, влияние върху развитието на теологията в християнския свят.

Всъщност в Битие 2:7 човекът [ада̀м] е сътворен от женския си род – [адамà].

За носителя на друг език като майчин, например българския, остава скрита връзката „пръст/земя - човек - Адам - Исав/Едом – червен“ и като елемент на словообразуването, и като линия на червени неща, където червеното се семантизира от контекста със значенията „ниското“ – „земното“ – „грях“ – „неразумност“ – „негативни неща“.

Например употребата на *червен* и на *червеникав* чак в Битие 25 предполага не първа историческа поява в езика на тези термини, а математически изчислен ход и код на автора, съответстващ на историята с Яков и Исав. Появата за първи път в текста на червения цвят с основен термин за цвят именно тук е факт на добре разработена терминология за цвят, употребена от интенцията на автора. А това е вид код.

Исав става Едом, а Яков става Израел.

По-нататък в текста нееднократно, пак с повторения, се казва, „Исав, който е Едом“, „Исав е Едом“ (Битие 36:1; 36:8), в което очевидно се влага значението „Исав, който е Червен“. Исав/Едом става праотец на Едомците (Битие 36:9), а в Битие 36:31 вече се говори за „Едомската земя“.

Казусът с едомейците намира своето продължение в Новия завет. Цар Ирод е едомеец. Първоначално той е римски служител, който се възкачва на трона на Юдея с помощта на „червените“ римски легиони. За да бъде приет от евреите, той се жени за юдейката Иродиада, а дъщеря им, Саломе, пожелава главата на Йоан Кръстител. За да предотврати идването на истинския юдейския цар, Ирод избива всички младенци във Витлеем. Зелотите са евреи, които смятат, че римляните и родът на цар Ирод трябва да бъдат прогонени с въоръжена борба. Те изтъкват не само политически и родови причини, но и тълкуват, че червеното на Едомей и червеното на римските легиони са се обединили, за да заробят Ерусалим и Юдея.

Сюжетът с Едом и Израел не само се простира до времето на Исус Христос, но потвърждава, че не можем да разберем добре Новия завет, ако не вникнем в юдейския му културен характер.

Друг елемент на юдейската културна парадигма, свързан с Яков и Исав, е надмощието и успехът на по-малкия брат над по-големия.

Неотдавна папа Бенедикт XVI се опита да каже нещо позитивно за еврейството, цитирам по памет, че християните трябва да се отнасят към евреите като към по-голям брат. Това изказване предизвика негативно мърморене на равините поради традиционното разбиране, водещо началото си както от историята с Яков и Исав, но датиращо още от поведението на Авраам към Исмаил и Исаак. Помним, че Сара дълго време не може да зачене и се съгласява Авраам да има първородно момче, наследник, от египтянката наложница Агар. Когато Сара е удостоена чрез Божие чудо да има дете, се ражда Исаак. Сара издейства от Авраам, Агар и детето ѝ да бъдат изгонени, за да може Исаак да стане първороден и наследник. Исмаил е по-големият син на Авраам, а Исаак е по-малкият. Авраам има и други деца, но наследник на имуществото става Исаак (Битие 25:1-6)

Християни и евреи не бива да забравят, че въпреки декларираната вражда между Едомей и Израил е налице заповедта от Второзаконие.

Второзаконие 23:7

Да се не отвращаваш от едомец, защото ти е брат; да се не отвращаваш от египтянин, защото ти си бил пришелец в земята му.

В Стария завет има доказателство, че тази заповед не е пренебрегвана – пророкът Йов, блестящ познавач на иврит и сродните му езици, майстор на лексикалния паралелизъм, е едомеец.

Това е доста поучително с оглед на човешката история и на изграждането на национални култури, в които са включени библейските сюжети, поговорки, фабули. Очевидно е, че нито една християнска култура, базирана на собствения си превод на Стария завет, не включва такава дълговечна връзка, базирана на лексикалните особености на ивритския корен Алеф-Далет-Мем.

Втори пример:

Вторият пример пак е свързан с човека и Глави 1 и 2 на Би-

тие. Той може да бъде сведен до въпроса „Кога *човекът* става *Адам*?“

Този проблем е подробно изследван от мен¹. Смятам, че казусът се базира на разликите между собствено и нарицателно съществително име. Това е казус, произтичащ от факта, че в ивритската азбука няма главни букви и че *човек/мъж* и *Адам* се пишат по напълно идентичен начин.

В различните преводи собственото име се явява за първи път на различни места в Битие 2:16 (Септуагинта, UKR), в Битие 2:19-20 (Вулгата, KJV, RWB, BKR, френската DRB, финландската FIN и др.), в Битие 2:22 – (естонски превод EST), в Битие 2:25 (Библия, 1991 и Руската синодална Библия), в Битие 3:8 (Преводът на М. Лутер), в Битие 3:21 (Библия, 1995; Библия, 2001; Библия, 2002; „Estir“).

Тук функционират различни доктрини на преводачите, които водят до различно разбиране на текста и до изграждане на различни ударения в националните култури. Някои от тези доктрини и културни особености могат да бъдат обяснени със семиотичните мнения на Лотман и Лосев².

Според Лотман нарицателното съществително е име на чужди, непознати неща, а собственото на познати неща.

Лосев смята, че същинското име е името на одушевления обект. Има и други мотивации за първото въвеждане на собственото име *Адам* – сътворяването на първата жена от реброто на първия човек (Битие 2:22 – естонски превод), райското единство на мъжа и жената, маркирано от въвеждането на човека тип-שׂרָא [иш] в текста (Битие 2:25 – българската и руската синодални Библии), единство в първородния грях Битие 3:21 (повечето от съвременните преводи), забраната (Битие 2:16, Септуагинта), срам след нарушаването на Божията заповед (Битие 3:8 – преводът на М. Лутер). Въпросът „Кога *човекът* става *Адам*?“ полу-

---

¹ Алмалех, М. Кога човекът става Адам, а жената – Ева? – В: **Името в паметта** на езика. Сборник в памет на професор Борис Симеонов. София, 2007, 95–118.

² Лотман, Ю. Култура и взрив. София, 1998; Лосев, А. Вещ и имя. – <http://www.philosophy.ru.library/losef/name.html>.

чава разнообразни отговори в различните преводи на индоевропейските и угрофинските езици. Този казус има пряко отношение към внушенията на червено в Стария завет, изграждани от ивритската езикова картина на света: логиката, фиксирана в езика, изгражда съвсем друга представа за сътворението на света и за отношенията между земята и човека, между Израел и Исав, между кръвта и човека и пр. Всички тези логически вериги отсъстват след превод на индоевропейски угрофински езици.

Ето различните доктрини, реализирани от преводачите в различните преводите:

Битие 2:16 „доктрина на забраната“

Битие 2:19 „ала-Бога-отец“

Битие 2:25 „райското единство на мъжа и жената“

Битие 3:8 „доктрина на единение в първородния грях“

Битие 3:21 „равенството между мъжа и жената в първородния грях“ или „доктрина на греха“

Членуването се възприема като код, но не всички преводачески доктрини отговарят на този код.

Има един прост метод, чрез който със сигурност може да установим коя дума е собствено име и коя – съществително нарицателно. Той се състои в това, да отчитаме дали има определителен член към думата אָדָם [адъм]. В момента, когато думата אָדָם [адъм] се появи без определителен член – там е мястото, където е възможно да става дума за собственото име *Адам*, защото собствените имена не се членуват и на иврит.

Проверката на всички употреби на думата на אָדָם [адъм] е върху масоретския ивритски текст на еврейската Библия – шутгартското, считано за канон (WTT).

Членуването. Таблица по хронология, без да се изпуска нито една употреба, в Битие 1-3, на думата на אָדָם [адъм]

Поява на думата אָדָם [адъм] с/без определителен член в ивритския текст	Глава и стих от Битие
1 אָדָם [адъм]	1. Битие, 1:26
2 הָאָדָם [(x)а-адъм]	2. Битие, 1:27
3 הָאָדָם [(x)а-адъм]	3. Битие, 2:7
4 הָאָדָם [(x)а-адъм]	4. Битие, 2:8
5 הָאָדָם [(x)а-адъм]	5. Битие, 2:15

6. האדם [(x)a-adām]	6. Битие, 2:15
7. האדם [(x)a-adām]	7. Битие, 2:18
8. האדם [(x)a-adām]	8. Битие, 2:19
9. האדם [(x)a-adām]	9. Битие, 2:20
10. האדם [(x)a-adām]	10. Битие, 2:21
11. האדם [(x)a-adām]	11. Битие, 2:22
12. האדם [(x)a-adām] + (מְיֻחַשׁ אִישׁ) [иш] + <i>жената</i> -הַיְשָׁה [ишà)]	12. Битие, 2:23
מְיֻחַשׁ אִישׁ [иш]	Битие, 2:24
13. האדם [(x)a-adām]	13. Битие, 1:25
14. האדם [(x)a-adām]	14. Битие, 3:6
אִישׁ [иш]	Битие, 3:6
15. האדם [(x)a-adām]	15. Битие, 3:8
16. האדם [(x)a-adām]	16. Битие, 3:8
17. האדם [(x)a-adām]	17. Битие, 3:12
מְיֻחַשׁ אִישׁ [иш]	Битие, 3:16
18. וַיֹּאדָם [y-le-adām] <i>букв. и на човека</i>	18. Битие, 3:17
19. האדם [(x)a-adām]. Тук се явява собственото име Ева за първи път.	19. Битие, 3:20
20. וַיֹּאדָם [y-le-adām] <i>букв. и на човека</i>	20. Битие, 3:21
21. האדם [(x)a-adām]	21. Битие, 3:22
22. האדם [(x)a-adām]	22. Битие, 3:24

Резултатът е обръкващ:

- Има само една употреба, където няма определителен член – Битие, 1:26:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בְדִגְתַּי
 הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ
 וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ:

И Бог каза: Да създадем **човека** по Нашия образ, по Наше подобие; и нека владее над морските риби, над небесните птици, над добитъка, над цялата земя и над всяко животно, което пълзи по земята.

- Сред всички останали употреби, освен две, има определителен член. Следователно по този критерий навсякъде трябва да се разбира *човек*, а не Адам.
- Двете единствени употреби, в които няма определителен член са в Битие 3:17; 21. В тези два примера е налице предлогът *на* הַ и съюзът *и* וּ. В иврит има правило, че при наличие на предлог и съюз определителният член не се пише, но се подразбира. Дали се подразбира зависи от контекста и това намира отражение в огласовката на предлога – без определеност הַ [ле], с определеност הַ [лъ]. В нашия случай обаче би трябвало да отчитаме

наличие на определеност, защото има и предлог לָ [ле], и съюз וּ [у].

В своята студия, озаглавена „Корени на доктрината на ап. Павел за двамата адамовци в 1 Коринтяни 15:45-49“, Стефан Хултгрен обръща внимание на метода с определителния член в иврит³. Той проследява масоретския текст и, разбира се, открива, че при първото споменаване на думата אָדָם [адъм] в Битие, 1:26 тя няма определителен член, следователно би трябвало да се чете *Адам*...

Според Хултгрен навсякъде, където има предлог (אָדָם לָ [ле-адъм] *букв.* на човека) масоретите предпочитат да се чете „на Адам“, а не „на човека“. Според Хултгрен преводачите на Септуагинта са предпочели да преведат единствената нечленувана употреба на думата в Битие, 1:26 като ἄνθρωπον поради следващия стих, Битие 1:27, „в който се говори за цялото човечество“. Това е стихът, който генерично назовава всички видове мъже с термина אָדָם [захъм], означаващ *мъжки род, мъжки пол*.

Битие, 1:27

ar'B' ~yhil {a/ ~l,c,B. Aml.c;B. ~d'a'h'-ta, ~yhil {a/ ar'b.YIw:
`~t'ao ar'B' hb'qen>W rk'z" Atao

И Бог създаде човека по Своя образ; по Божия образ го създаде; **мъж и жена** ги създаде. (Библия, 1940)

И сътвори Бог човека по Свой образ, по Божий образ го сътвори; **мъж и жена** ги сътвори. (Библия, 1992)

И така, това е разочароващ резултат, защото не оправдава очакванията, че ивритският текст ще даде ясен знак къде е първата употреба на собственото име *Адам*. От друга страна, ясен знак има – той е само в Битие 1:26, но никой преводач не го следва.

При това положение има ли въобще някой от преводачите да е прав...?

Всички изпускат от внимание факта, че в Битие, 1-3 със собствено име е само първата жена – *Хава/Ева*, а за мъжа, ако има уд-

³ H u l t g r e n, S. The Origin of Paul's Doctrine of the Two Adams in 1 Corinthians, 15:15-49. – Journal of the Study of the New Testament, XXV, 2003, No 3, 343–370.

ачно място, където да бъде изведено собственото име *Адам*, това е само в Битие, 1:26. Проблем за масовото мислене остава фактът, правилно отбелязан от Хултгрен, че в следващия стих думата אָדָם [адъм] е членувана, а и контекстът предопределя сътворяването на *човечеството*, а не на *Адам*. Ако забравим за триизмерния човешки аршин и отидем към Сътворението на света, може би нещата изглеждат съвсем нормални. Тогава има само едно собствено име в първите три глави на Битие – на човека от Битие 1:26, маркиран от нечленуваната дума אָדָם [адъм]! Ако вървим по логиката на тезата на Лотман, разказът на Сътворението отразява гледната точка на Бог, а не на човека. Тогава логиката е, че в момента, когато Бог решава да сътвори *Адам* в Битие 1:26, човекът и човечеството са най-близо до Бог. После, в процеса на Сътворението, близкият за Бог *Адам* все повече се отдалечава и все повече се превръща в нещо чуждо за Него. Така всички членувани думи от Битие 1-3 сочат отделянето на Първозамисъла и превръщането му в Първосътворено, което все повече се отдалечава от същността на Бога, за да се изправи накрая, в Битие 3, пред преградата на *кожата* между Бога, мъжа и жената и да отмени езика на рая – *светлината* – с невъзможността за пряк контакт между тях... Излиза, че според тезата на Лотман за собственото и нарицателното име, авторът на Битие е Бог, а човешката ръка само е записвала...

Трети пример:

Третиият голям казус при човека тип-אָדָם [адъм] е двукратно-то му сътворяване в Битие Първа и Втора глава.

В Битие 1:26 човекът тип-אָדָם [адъм] е създаден по образ и подобие Богу, а в Битие 2:7 е създаден от *пръст* אֲדָמָה [адамà] и *прах*. В литературата се говори за небесния и землиия човек, като има голямо объркване по това кой-кой е. По казуса се изказват ап. Павел (1 Коринтяни, 15:45-49), Филон Александрийски и др., но не се достига до общо мнение. Популярното, но не много прецизно, мнение е, че небесният човек е този от Битие 1:26, а „пръстеният/землиият“ от Битие 2:7.

Този казус има отношение към внушенията за червен цвят в Стария завет, но е на предсъзнателно равнище. Нещо пове-

че, самата дискусия за небесния и землистия човек, в рамките на иврит, произтича от словообразователната връзка на човека тип-אָדָם]адъм[с червеното, земята и кръвта, т.е. с внушенията за червено в текста на съзнателно равнище. Внушението за червено тук може да бъде наречено макротъмно, когато става дума за землистия човек.

Нова и неповторима за индоевропеца е опозицията „небесен човек тип-אָדָם]адъм[“ „землист човек тип-אָדָם]адъм[.“ Тя може да бъде „преведена“ по следния начин: небесният човек-אָדָם]адъм[е небесно червено, т.е. макросветло; землият човек-אָדָם]адъм[е ниското червено, т.е. „макросветло червено – макротъмно червено“.

Това е вътрешна опозиция за името אָדָם]адъм[.⁴

Четвърти пример:

Ивритското множество от названия на *човек* не съответства на фактите в българския език и в другите индоевропейски езици. Различаването в иврит на различни кодове за *мъж/човек* по линия на корена на термините и по линия на контекста поставят въпроса, че два от четирите видове *човек* не само че нямат връзка с червеното, но и не са сътворени нито по образ и подобие Богу, нито от земя...

Според юдейската традиция⁵, съгласно вътрешната им форма, ивритските думи, означаващи *човек/мъж* отразяват четири духовни равнища:

ЧОВЕК/МЪЖ

אָנִישׁ [енòш]	отразява нещастното, жалко състояние; тази дума може да се прочете като „безнадежден“ אָנִישׁ [анúш]	най-ниско състояние
----------------	---	---------------------

⁴ За небесния и землистия човек виж анализ и подробности в: Алмалех, М. Цит. съч.; Hultgren, S. Op. cit.

⁵ Г л а з е р с о н, М. Огненные буквы. Нумерология, астрология, медитация в еврейской традиции, Москва, 1997.

גבר [гèвер]	този, който е „надраснал“ מתגבר [митгабèр] ситуацията на безнадеждност	една степен понагоре
איש [иш]	този, който достига високо равнище, защото <i>к Алеф</i> е предпоставена спрямо יש, което е физическият аспект у човека (יש [йеш] означава <i>има, намира се</i>)	високо равнище
אדם [адàм]	в אדם [адàм] <i>к Алеф</i> осъществява пълен контрол над материалната природа на човека, схващана като <i>кръв</i> דם [дам]	най-високото равнище на човека

Никой не включва тук обаче термина *мъж, мъжки род, мъжки пол* זָכָר [захàр] от Битие, 1:27, който разгръща съвсем друга парадигма за всички видове човеци от мъжки пол.

Тези примери са една нищожна част от непреводимата на индоевропейски език теологичната и теософската доктрина кодирана в езиковата картина на света.

Изводи:

По същество изнесените данни потвърждават няколко напълно противоречиви неща:

1. Потвърждава се мнението, че Битие 1-3 е разказ, изречен с ежедневна терминология, разбираема за всички слоеве. Всъщност зад тази терминология можем да открием елементи на съвременната Теория за големия взрив.
2. Ежедневната терминология позволява Сътворението да се разказва като приказка или като монотеистична митология. Всъщност това е широко разпространено като масова култура в монотеизма.
3. Автор на текста, според семиотичната теза на Лотман, е Бог, а не човешката намеса на няколко редакторски школи.
4. Нищо от разкритите прояви на корена Алеф-Далет-Мем не може да съществува в индоевропейските преводи.
5. В християнските култури и национални специфики,

произтичащи от общохристиянските пластове, липсват теологичните и културните елементи, кодирани в структурата на корена Алеф-Далет-Мем.

**ТРЕТИ МЕЖДУНАРОДЕН КОНГРЕС ПО БЪЛГАРИСТИКА,
23–26 МАЙ 2013 Г.**

СЕКЦИЯ „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

**ПОДСЕКЦИЯ
„БЪЛГАРИСТИКАТА В ЧУЖБИНА. ПРЕПОДАВАНЕ НА
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“**

Българска
Първо издание

Съставители: **Светослав Живков, Красимира Алексова**

Главен редактор: **Тодор Попнеделев**

Научен редактор: **Красимира Алексова**

Редактори: **Емилия Истаткова, Калина Стоянова, Светлана Стойчева**

Художествено оформление и предпечат: **Ани Истаткова-Иванова**

Формат 70x100/16

Печатни коли 14,5

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“